

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 8. De Beneficiis Ecclesiæ Collegiatæ, numeratæ, Sacerdotalibus, & non Sacerdotalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

§. 8.

De Beneficiis Ecclesiæ Collegiata, numerata, Sacerdotalibus, & non Sacerdotalibus.

279 **B**eneficium Ecclesiæ Collegiata dicitur, quod est de Ecclesiâ, in qua tres, vel plures Clerici sic ordinantur auctoritate Superioris, ut efficiant unum Corpus, seu Collegium cum Sigillo, & Camerario, seu Syndico; sic enim definitur Ecclesiâ Collegiata per Tholosanum l. i. juris Canonici tit. 27. n. 5. Quando autem non faciunt unum Collegium, seu Corpus, sed beneficia sunt omnino distincta, & separata quoad redditus, servitia, & Rectores, Ecclesiâ est non Collegiata, & beneficia dicuntur Ecclesiâ non Collegiata.

280 Beneficium Ecclesiæ numerata vocatur, beneficium illius Ecclesiæ, in qua est certus, ac determinatus numerus Canoniorum; Ubi verò non est certus numerus, sed augetur, vel decrescit juxta accrescentiam, vel decrescentiam fructuum, Ecclesiâ dicitur non numerata, de talibus beneficiis agit in c. Ex parte 10. de Concessione Præbendæ, ubi dicitur: in Ecclesiis non numeratis vacationem præbendarum, seu Canonicatum, possibilem non esse; nec ibi devolutionem ad Superiorem ex negligentia semestri in non providendo Ecclesiæ de Ministris. Et ideo etiam Vivianus, in Praxi juris Patron. l. i. c. 1. n. 118. docet, tanquam probabilius, quod beneficia Ecclesiæ non numerata nunquam vacent; sed statim, ac Titularis exspirat, cessent, ac esse desinat, ex c. Dilecto 25. de Præb. ibi licet in Ecclesiâ, in qua certus non est numerus præbendarum, nulla etiam vacante, in Canonicum quis possit assumi, &c. posse tamen permutari, vel resignari in favorem alterius, sed factâ mentione, quod sint in Ecclesiâ non numerata.

Ex hoc colliges beneficium Ecclesiæ non numerata propter negligentiam eorum, qui ei intra 6. menses providere debeant, non devolvi ad Superiorem ipso jure; quia tale beneficium nunquam vacare censetur. c. ex parte, de Concess. Præbend. neque tali casudari locum supplendæ negligentia Canoniorum gl. ibid.

Beneficium Sacerdotale describitur, 281 in cujus fundatione dicitur, quòd conferri debeat Sacerdoti, qui per se ipsum celebret v. g. tot Missas per hebdomadam, vel quòd ad illud præfentetur, qui sit actualiter Sacerdos; vel denique, quando in ipsa fundatione vocatur Sacerdotale, hoc est, requirens Sacerdotium in Beneficiato, sic Vivianus cit. n. 98. Ex quo sequitur, ejusmodi beneficia non posse conferri Clerico non Sacerdoti, quæ autem in Clerico non prærequirunt Ordinem Sacerdotalem, vocantur non Sacerdotalia.

Hujus generis sunt beneficia, quæ non habent illam Sacerdotii expressionem, vel in quorum fundatione solùm dicitur, quòd conferri debeant Capellano, qui per Septimanam celebret tot Missas. Nam hæc verba non respiciunt ipsum Sacerdotium, vel actum celebrationis, sed tantùm onus, & obligationem ut celebratio fiat. Quare beneficia non Sacerdotalia conferri possunt Clerico non Sacerdoti, modò per Substitutum celebret, quia sic satisfacit oneri imposito. Per onus enim celebrandi Missas, non intelligitur electa industria personæ, nisi sit Capellania, vel præbenda Ecclesiæ Cathedralis, cujus redditus constituent in distributionibus quotidianis. Barbof. in c. Significatum II. de Præbend. n. 4. V. Azor p. 2. l. 6. c. 8. quibus positus.

Prima dubitatio est, an, quando in fundatione beneficii constitutum est, ut conferatur Capellano Sacerdoti, vel simpliciter Sacerdoti, quin addatur, Sacerdoti actu, vel, qui per se ipsum celebret, in tali tamen Beneficiato requiratur, quòd sit actu Sacerdos? R. quòd Gonzalez, Quaranta, & alii apud Castropalaum cit. p. 6. n. 11. dicant sufficere, quòd Capellanus instituendus in beneficio, pro quo Fundator exigit Capellanum Sacerdotem, qui Missas celebret, sit tempore institutionis Sacerdos habitu (nimirum in dispositione proxima, ut fieri possit Sacerdos) qualiter hoc sufficit ad beneficium Parochiale, licet habeat annexum Sacerdotium, sed contrarium dicendum videtur; quia sic tempore institutionis non habet, quòd Fundator exigit, cum in dato casu Sacerdotium sit qualitas ad institutionem præsupposita, & annexa antecedenter; in beneficio autem Parochiali, solùm consequenter, sic Castropalaus cit.

n. 12.

n. 12. Barbosa. p. 2. de potestate Episcopi, allegat. 24. à n. 37. & in c. Significatum, de præbendis. n. 5. ubi ait cum pluribus aliis, quando in fundatione præbende dicitur, ut assignetur Sacerdoti, in actu provisionis debet esse Sacerdos, & ratio est, quia Sacerdos in habitu, est, qui habet proximam aptitudinem, ut fiat Sacerdos, at talis non est Sacerdos, sed tantum proxime potest esse Sacerdos, ergo. Et hoc etiam probabilius procedit in provisionibus Apostolicis, quando beneficium requirit Beneficiatum Sacerdotem ex dispositione Fundatoris. Huic enim non præsumitur derogare Pontifex, nisi exprimat; secus est, si ex statuto Ecclesiarum, vel Cathedralium, vel Collegiarum, ut recte notat not. Castropalaus n. 14.

283 Et quamvis hoc postremum aliqui limitent, ut non procedat, in provisionibus Apostolicis, habentibus clausulam: non obstantibus statutis, volentes, eo casu institui posse in beneficio Sacerdotali Clericum, qui sola aptitudine Sacerdos sit; ita Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gl. 5. n. 106. tamen, ut hæc limitatio vera sit, intelligi debet de Capellaniis, ex statuto Ecclesiarum requirentibus in providendo Sacerdotium actu; non autem ex statuto seu ordinatione Laicorum. Nam nomine statuti non intelligitur dispositio facta à fundatore; & testatorum voluntati non præsumitur Papa derogare velle, nisi exprimat; & hoc verum est si sit Laicus, si ve Ecclesiasticus Fundator; sic Castropalaus cit. n. 14. qui citat, & sequitur in hoc Felinum in c. nonnulli, de præscript. n. 23. & seq.

284 Altera dubitatio est, quid dicendum, quando Fundator alicujus Capellaniæ sic Constituit: instituat in ea Capellanus, qui Missas celebret. Varia variorum est opinio: aliqui volunt, non valere institutionem, nisi instituendus sit actu Sacerdos; alii volunt sufficere, quod sit Sacerdos aptitudine: Alii dicunt primam opinionem esse veram, si Capellania sit fundata à Laico; & secundam, si ab Ecclesiastico. Harum opinionum Authores videri possunt apud Castropalaum cit. à n. 15. Cæterum ex his opinionibus probabilior videtur ea, quæ docet, eo casu Capellaniam, vi fundationis, non esse Sacerdotalem actu, vel habitu, seu

aptitudine proximam, sed conferri posse cuilibet constituto in ætate 14. annorum; sic Barbosa, Gonzalez, Garcia, & alii, quos cit. & sequitur Castropalaus, cit. n. 18. Nam, vi data fundationis, aliud non habetur, quam Capellanum esse obligatum ad celebrandum, ergo sufficit, si sit aptus, ut huic obligationi satisfaciat; sed ad hoc potest apertus esse, quin ipse sit Sacerdos actu, vel aptitudine proxima; cum ad hoc sufficiat, quod per alium celebrari curet; quia qui per alium facit, per se ipsum facere censetur, ubi non requiritur industria personæ, sed tantum opus, ut dicitur regula: qui per alium, de reg. jur. in 6. Confirmatur ex eo, quia contra eum, qui legem dicere potuit & non expressit, apertius, est interpretatio facienda, sed Fundator, si vellet, ut Capellanus per se ipsum, & non per substitutum oneribus Capellaniæ satisfaceret, id explicare posset, ergo, dum non explicuit, contra illum interpretatio facienda est, sic Azor tom. 2. l. 2. c. 8. q. 5.

Not. tamen hanc opinionem limitari 1. ab aliquibus, ut non procedat in casu, ubi consuetudine, legitime præscripta, contrarium habetur; Sed hoc intellige de consuetudine inducta animo obligandi; non autem, per usum merè liberum: limitari 2. à Barbosa p. 2. de potestate Episcopi. Allegat. 24. n. 44. ut non procedat in Capellaniis Ecclesiarum Cathedralium, quarum redditus consistunt in distributionibus quotidianis, & solis interessentibus conceduntur. Nam hæc requirunt residentiam, & earum obligationi satisfieri non potest per Substitutum. Unde si habeant annexum onus Missarum, sunt Capellaniæ Sacerdotales, quæ Sacerdotem, saltem aptitudine requirunt.

Tertia dubitatio est, an supposito, quod aliquod beneficium, seu Capellania sit Sacerdotalis actu, vel habitu; possit Episcopus de consensu Patroni, hæredis vel Successoris Fundatoris, supra dictam qualitatem alterare, conferendo illam dispensativè habenti annos 14. consequenter Clerico, qui nec actu, nec aptitudine proximam sit Sacerdos? R. posse, si Fundator vivat, & consentiat, modo adsit causa Ecclesiæ utilis, idque non tantum

tantum semel, sed etiam in perpetuum; sic Garcia, & alii apud Castropalaam *cit. p. 6. n. 20.* si petas, quid dicendum, quando non vivit amplius Fundator? potestne de consensu eorum, qui ei successerunt? affirmativam sequitur (apud Castropalaam *cit. n. 21.*) Abbas, Imola, Felin. Navarrus, Rebuffus & alii, quorum ratio est, quia voluntas Fundatoris præsumi debet subiecta dispositioni Ordinarii ex Successorum consensu; cum id exigat recta gubernatio. Sed, si voluntas Fundatoris commodè impleri potest, Episcopum nec semel, aut pro unâ solùm vice, posse dispensare, aut ejus qualitatem mutare; ita Decius in *c. cum accessissent de constitut. n. 54.* Garcia *p. 7. c. 1. à n. 107.* id comprobans pluribus decisionibus Rotæ Romanæ, ratio est, quia in *Trid. Sess. 25. de Reform. c. 5.* expressè prohibetur, ne qualitates, seu onera, in beneficiorum foundationibus requisita, seu imposita, *in eorum collatione, vel quacunq; alia dispositione, mutantur, vel derogentur.* Deinde hæc potestas esset in certum Ecclesiarum detrimentum. Nam fideles ex eo potissimum, incitantur ad ejusmodi pias foundationes, quòd sciant, suas dispositiones integrè, & inviolabiliter observari, unde multum arcerentur, si furent oppositum. Et hæc utilitas præponderat, cuilibet alteri speciali in casu particulari.

287 Quarta dubitatio est, an, & quando Sacerdos, vi sui beneficii, vel Capellaniæ obligatus quotidie celebrare teneatur per alium supplere? quando propter infirmitatem ipse celebrare non potest. Ad hoc responderet Barbosa in *c. Significatum II. de præbend. n. 8.* non teneri, quando infirmitas est tantum aliquot dierum, v.g. octo, vel decem; hoc ad dies quindecim extendit Diana apud eund. *p. 2. tr. de celebr. missar. resol. 27.* imò ad unum, vel duos menses, Petrus Navarra *l. 2. de restitut. c. 2. n. 21.* Naldus in summa. *V. Missa, n. 11.* Sed hæc extensio videtur nimis magni præjudicii; nisi aliter deductum sit in pactum; quia prudenter præsumi non potest, in obligationibus justitiæ (qualis est in ejusmodi Capellaniis) Conductores, velle nihilominus præstare

mercedem laboris, tanto tempore, etiam sine Conducti culpa prætermisisti, unde privetur intento fructu Spirituali animæ suæ, vel aliorum, quorum bonum in ea foundatione intendit.

Et quamvis, Capellanum condu- 288
ctum, ut *quotidie* celebret, non teneri celebrare *quovis die*, sed satisfacere, quanto frequentius potest salva honestate, doceat Barbosa in *c. Significatum II. de præbendis n. 9.* & apud eum Diana *cit. resol. 28.* probabilius tamen est contrarium nempe teneri *quotidie*, nisi excuset rationabilis causa; deducitur ex *c. Significatum II. h. t.* Cum enim Præpositus, & Capitulum Insulanum Alexandro III. significassent, quòd cuidam Sacerdoti præbendam unam in Ecclesia ipsorum, communi voluntate, dederint, ita quòd *Missam de Sancta Maria* nisi corporis infirmitate gravatus sit) debeat *quotidie* celebrare, & Ecclesiam ipsorum non nisi communi tam Præpositi, quam Capituli assensu possit dimittere, vel cuiquam præbendæ illius anniversarium delegare, & hanc institutionem ab eodem confirmari petissent; respondit Pontifex: *hanc institutionem eatenus confirmamus, ut prædictus Sacerdos, nisi infirmitate corporis fuerit impeditus, assidue debeat obsequium suum impendere Ecclesie memorata, & quando (rectius, quòd) frequentius potest (salva honestate sua, & debita devotione) Missarum solemnia celebrare: nec sibi liceat hoc illi subtrahere sive causâ voluptatis, sive ad aliam Ecclesiam transferendo.*

Ex hoc enim textu deducitur. 1. 289
quòd Prælati, & Capitulum possint Præbendæ vacanti, onus, aliàs licitum, & honestum, imponere, ad quod Præbendarius teneatur, puta, ut ille, dum infirmus non fuerit, *quotidie* celebret Missam de sancta Maria, salva honestate sua, & debita devotione: ubi nota dubitari, qualiter præbenda dari possit in eum finem, ut *quotidie celebret*, ut valida sit? quidam enim censebant, in hoc casu non vendi Sacramentum, sed *operam & laborem* impendendum in administratione, ut per Gloss. in præfenti, cui simi-

similis in cap. ult. 24. q. 2. & in cap. *Suam de Simon.* ubi Panormitanus, idem probat Joannes Major in 4. dist. 25. q. 1. Col. 3. alii, ex quorum numero sunt Cajetanus 2. 2. q. 100. a. 3. & Sotus intelligunt dari hic præbendam *pro obligatione*, sacra faciendi quotidie, aliud enim est *actio*, aliud, *obligatio* ad actionem; sed rectius dicitur, dari præbendam *in stipendium* sustentationis, juxta doctrinam D. Pauli 1. ad Cor. c. 9. quò etiam facit c. *Clerici* 1. q. 2.

Deducitur 2. posse tali Clerico imponi onus, seu obligationem (in ejusmodi beneficio, vel præbenda, *de novo creata*,) ne possit illam dimittere, *sine consensu Episcopi, & Capituli*, sive causâ voluptatis, sive ad aliam Ecclesiam se transferendo; ut patet ex postremis dicti c. 11. verbis, *ibi sive causâ voluptatis &c.*

290 Deducitur 3. etsi in textu dicatur, ejusmodi præbendarium (ut *quotidie* celebret in tali Ecclesia missam *de Sancta Maria*) constitutum, nisi corporis infirmitate gravatus sit, *ex pacto* constituentium *taliter esse constitutum*; hanc tamen institutionem non esse *quoad omnia* à Pontifice confirmatam, ut patet ex verbis: *eatenus confirmamus*, ut prædictus Sacerdos, nisi corporis infirmitate fuerit impeditus, *assidue debeat obsequium suum impendere Ecclesie suæ*; & *quanto frequentius* potest (*salvâ honestate suâ, & debitâ devotione*) Missarum solemniam celebrare, ubi nota rectius legi, ut habent alia exemplaria non *quando*, sed *quantò frequentius*. Ex quibus verbis.

291 Deducitur 4. inter instituentes, & institutum præcessisse pactum, de celebratione *quotidianâ*; & hoc esse confirmatum à Pontifice non in terminis, sed ut (ii *quotidie celebrare*) accipiatur pro *assidue impendere obsequium illud Ecclesie*, hoc est, *frequentius*, non utcumque, sed *quantò frequentius* potest, nisi obstat *infirmitas, honestas, aut propria devotio*, quibus verbis Pontifex non improbat illud pactum, nec infirmat; sed, potius explicat, qualiter nimirum intelligi debeat, ii *quotidie celebrare*, quando alicui præbenda confertur, sub tali onere; nimirum intelligendum esse, ut

celebret, *quò sapius potest*, quovis nimirum die, quo licet, & potest die, non impediente infirmitate, honestate, vel propriâ devotione; hoc enim denotant verba, *quantò frequentius potest*; ii *frequentius* non sumendo comparative ad plures dies *celebrationis* cum paucioribus *non celebrationis*; sed comparative ad impedimenta, ut scilicet celebratio non omittatur ullo die, nisi dato uno ex dictis impedimentis.

Pro hoc *not. 1.* casum *infirmitatis* in 292 hac conventionem *expressè deductum esse in pactum*, ut non obstante obligatione quotidie celebrandi, non intelligatur pro casu infirmitatis; ex quo non rectè arguitur à simili, ut etiam procedat in casu, quo id non est deductum in pactum, hinc licet in priori casu ejusmodi Capellanus non teneatur suis sumptibus providere de alio, qui, dum ipse decumbit, celebret; secus tamen est in posteriori, saltem, ubi morbus esset diuturnus propter dicta. n. 287.

Not. 2. quando Pontifex confir- 293 mavit institutionem illius Præpositi & Capituli Insulani, cum onere *quotidie* celebrandi Missam *de Sancta Maria*, nisi etiam impediatur *honestas, vel propria devotio*, hanc exceptionem posse intelligi, dupliciter; Primò, ut *honestas, vel propria devotio* (quando casus occurrit) talem Capellanum eximat *ab ipso actu celebrandi*, vel tantum ab actu dicendi *tallem Missam*, & probabilius videri, procedere solum de secundo, quando per infirmitatem non impeditur à celebratione; licet *honestè*, ac decenter tunc non possit dicere Missam *de Sancta Maria*, vel quia Rubricæ id pro tali die non permittunt; vel quando aliqua solemnitas, aut causa rationabilis aliud exigit. Nam per ea verba (*salvâ honestate*) id ipsum Pontifex videtur voluisse indicare.

Quando autem excipit etiam *propri-* 294 *am Capellani devotionem*, non eximit eum propterea ab actu *quotidie celebrandi*, cum expressè petat, *ut assidue deserviat Ecclesie suæ, quantò frequentius potest* (nec enim *propria devotio* suadere posse videtur, ut omitatur Sacrificium à Sacerdote, ubi ex pacto tenetur, nisi fortè contingat, aliquo

quo die prohiberi per conscientiam peccato gravatam, ubi concessarii copia non est: Sed tantum, ab actu quotidie celebrandi Missam de Sancta Maria, de qua conventum est. Contingere enim potest, quod ejusmodi Capellanus quandoque, causâ *sua devotionis*, quam habet erga certum aliquem Sanctum, vel erga animas fidelium defunctorum, præsertim in ara privilegiata, celebrare cuperet Missam de Requiem, vel de tali Sancto, cujus festiva Solemnitas in alia Ecclesia peragitur; in dicto igitur casu devotionis propriæ, videtur insinuare Pontifex, satisfieri obligationi ex pacto celebrandi quotidie de Sancta Maria, esto tunc dicat Sacrum de festo, vel Requiem.

295 *Not. 3.* cum quandoque beneficia habeant annexum non tantum onus celebrandi *quotidie*; sed etiam onus *quotidie applicandi Missam ad certam intentionem Fundatorum*, dubitari, an ejusmodi Capellanus, hac obligatione gravatus, intelligatur sic obstrictus, ut ne semel, per totum annum, Missam applicare possit pro alio fine? v. g. sibi pro felici morte, vel satisfactione suorum peccatorum; aut pro animabus defunctorum Parentum; &c. *æ.* negativè, quia nec Fundatores præsumi prudenter possunt, talem obligationem expressam infundatione, sic restringere, nec suscipientes illam in eandem consentire, ut nunquam fructu sui Sacrificii gaudere possint, pro solatio, ac salute animæ suæ. Hinc tales Capellani, ex vi talis obligationis, non videtur obstringi, ut illam intentionem observent etiam in festo fidelium defunctorum, aut in casu, quo parens, mater, frater, aut ejusmodi propinquus obiisset; nam similes casus non censentur, in obligatione beneficii, quotidie *dicendi Missam, ad intentionem expressam* in fundatione, comprehendi.

§. 9.

De Beneficiis Magistralibus, Monocularibus, Consistorialibus, de Mensa & Patrimonialibus.

296 **B**eneficium *Magistrale*, seu *Doctorale* est, quod per Concursum conferri

debet uni Magistro vel Doctori, aut saltem Licentiato in Theologia vel in Jure Can. aut Civili, de quo Gonzalez *ad 8. Reg. Cancellaria Gl. 9. §. 2.* per totum. De talibus beneficiis, seu præbendis pro tenendis Magistris, qui *Sacram Theologiam* Personis Ecclesiasticis, præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, tradant, plura saluberrimè constituta sunt in *CC. Trid. Sess. 5. de Reform. c. 1. ne* videlicet, ut loquitur Concilium, *caelestis ille thesaurus, quem Spiritus Sanctus summâ liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat, summè tamen necessarius iis, qui Ecclesias regunt, & solvendis non modo causis Ecclesiasticis, sed etiam conscientia casibus, ut Judices, vel animarum Pastores præsumt.* Quid enim rectè resolveret in foro Ecclesiæ, vel interno, vel externo, aut nihil, aut parum gnarus Theologiæ Sacræ? Nam, etsi sciat praxim fori? quid statuet in applicandis legibus, aut Sacrorum Canonum institutis, qui nec fundamenta legum, nec Sacrorum Canonum novit, vix rectè noscibilia à *non Theologo.* Quæ porro circa præbendas ejusmodi Magistrales statuta sint, videri possunt citato loco Tridentini, & Barbof. *ibid.*

Beneficium *Monoculare* dicitur, quod 297 vel est unicum in aliqua Ecclesia, vel cum is, qui ei præest, non habet, quod ad plura præsentet: quando autem in una Ecclesia sunt plura beneficia, vel quando quis habet collationem plurium, aut collationem unius, aut vel concolationem alterius, aut præsentationem ad aliud, tum ea beneficia, & singula eorum dicuntur *non Monocularia*, sic Vivianus *cit. l. 1. c. 1. n. 120.* Beneficia porro Monocularia venire sub reservatione 8. regulæ Cancellariæ, docet Gonzalez ad eandem, *Gloss. 9. §. 4. n. 1. & 14.* Sed Azor *p. 2. l. 6. c. 32. q. 2.* probabilius censet beneficia *monocula*, nisi hoc exprimatur, non venire sub clausula generali reservativa; quia non creditur voluisse Papa spoliare omnino Ordinarium jure conferendi, ne cum unico veluti lumine, quo gaudet, orbare videatur; Sic Pareyra in *Elucidario. n. 1287.*

Cum